

Latweeschu Awises.

Nr. 49.

Zettortdeenâ 8. Dezemberi.

1860.



Sluddinaschana.



Kurfemmes Gubernatera kungs dabbujis simaht, la, jehschu jaw daschu reisi isfluddinabts un no jauna peefobdinabts tappis, kâ femneekeem us zelleem un leelzeleem jabrauz, bakki un zittas leetas jawedd, prohti: ka balkeus itt nebuht ne drihst tã west, ka balke gals wellahs paffak pa zellu, bet ka balke gallam buhs usfeetam buht us ohtrahm raggubm; — ka ifkatram brauzejam buhs allasch turretees pa zetta labbo puffi un ka tam jadohd ruhmes garram tapt ifkatram kas prettim brauz; — ka wisseem teem, kas weenâ rinde weens paffak ohtra brauz, wiffuwairak kad schaus seemas zefsch eebraults, buhs kaut un wehleht teem un tam garram tapt, kas no paffakas nahl ar weeglakahm sammanahm jeb ratteem; — ka teem, kas ar wesumeem jeb ar tufschcem ratteem jeb sammanahm un raggubm brauz, itt ne buht naw wehlehts, bet stipri aisleegts pee frohgeem jeb zittur tã apturreht un fabraukt wiffu plazzi un zellu, ka tee, kas garram brauz, zaur to taptu kahdu brihdi apfaweti, itt kã dauds reises notizzis prett liffumeem, — un ka tad wehl flah tee, kas ar wesumeem eet jeb brauz, negohdigi un beskaunigi turrahs un ter rupji un prettineeki!

Kad nu tahda besgohdiga un nefabrtiga darrischana prett liffumeem, war lo jaw daudsfabrtigi fuhdsehts tappis, ja-isdeld, tad tee anqscham peeminneti liffumi zaur scho fluddinaschana atkal wisseem tohy isteikti, un zeeti pa wehlehts pehz teem darriht un turretees, un arri wiffahm Pilskungu teefahm tohy usdohst, usmannigi us to raudstht un walteht, ka schee liffumi ne tohy pahfabrti, un ka tohs itt gruhti buhs strapeht, kas prett scheem liffumeem darra, lai laudis bihstahs un gohdigi brauz un turrahs pa zellu.

Muischas = waldischanaahm, frohd sineekeem un mahju faimneekeem tohy pawehlehts zil spehdameem par to ruhretees un gohdabt, ka us teem zelleem, kas pee winnu muischahm, frohgeem un mahjahm, wifs pa kahetam un gohdam buhtu un notiftu, un ka ifkatru reisi, kad kahds reisneeks jeb zetta-brauzejs tuhds, lai kahdu nefabrtigu un neklaunigu wesuma weddeju jeb brauzeju fanemm zeeti un nodohd teefa, tubdal un kã pehz liffumeem peenahfahs, tã darra.

Scho pawehleschannu arri buhs isfluddinabt Latweeschu Awises.

Jelgawas pilli 26tã Nowemberi 1860.

Zivil-Gubernaters J. v. Brevern.

Kanzlera direktors G. v. Nummel.

Norakhu apstiprinajis: Kollegien Affeffors G. Bornhardt.

Awischu = simas.

Behterburgas Awises raksta: 10ta Rewisione israhdiuse, ka pa wiffu Kreewu walsti dsihwo 68 milljoni 931 tuhktoschi 728 zilweki; stary scheem irr 33 milljoni 655 tuhktoschi 824 wihrischku, un 35 milljoni 275 tuhktoschi 904 feewischku. No muischneeku zilts irr 874 tuhkt. 154; no Kreewu basnizkungu zilts 596 tuhkt. 528 zilweki; no kaupmannu kahetas 538 tuhkt. 541; deenesta-kauschu irr

721 tuhkt. 736 wihrischku, 739 tuhkt. 703 feewischku, pawiffam 1 millj. 461 tuhkt. 439; Kreewu dsimtskungu kauschu irr 20 millj. 174 tuhkt. 158 wihrischku un feewischku.

Wihne. Gistreikeru waldischana darbojahs ar wiffu spehku tohs jaunus liffumus, kas dahwina wairak brihwestibas, eetaisih, bet deemschehl itt labbi ar to ne eet, jo grubb un prassa, wehl wairak, paleek nemeerigi Unguru semme, un gaddahs tahdi schur tur, kas nedarhus fahk darriht. Salka.

ka laudis tohpoht famuffinati no Gistreikeru eenaidneekem Italia un no teem, kas 1848 gadda to leelu dumpi Unguru semmè bij zehluschi un pehzak aischeguschchi sweschas semmès. Daschâ weeta jaw affinis pluhduschus zaur tahdu pahgalwibu. Kaut jelle pasaule ne tizzetu iffatram garram, nedf tahdeem, kas nemeera sehjeji. Kusch tad ne sinn, jeb ar azzim naw redsejis, ka meers barro, nemeers pohsta! Bet tahda ta pasaule; jo dohd, jo dabbu, jo grihb wehl wairak. Schinni walsti bes tam jau gruhti deesgan eet tadeht, ka jataifas us karru prett Italia, un ka ar to walsts nauda tohp ischereeta, leelus wezzus paradus ne warr maffaht un wiffa sudraba un selta nauda arri ta nosudduse, ka tikkai papihra nauda palikkuse un nekahdas sibkas naudas wairf naw. Zelschoht taggad par Ministeru Schmerlingu, tahdu wihru, kas pa wiffu walsti tohti zeenichts, gudès un stiprè; bet tam jaw preeka deenu mas buhs tahdâ fajukuschâ buhschanâ eegahjuscham. — Gistreikeru Keisereenei no Galantes us Madeiras fallu brauzoht gruhti gahjis, jo par daudf niknas wehtras juheâ darbojuschees, ta ka weenam no winnas kuggeem Spanias ohstâ bij jaeeffreen un ja-islamainas; tomehr Keisereene 17tâ Nowemberi Madeiras fallâ (pee Awrikas) no-braukuse, un wesselibas labbad scho seem tur paliks.

Parise. Keisers Napoleons kahdâ deenâ eenahjis walsts augstakâ teesâ un nedohmajoht pasludinajis, ka winfch sawai walsti nowehlejis wairak brihwestibas un rektu, kas wiffem buhschoht par leelu labbumu un paligu, ja tikkai ustizzigi klausischocht un pehz scheem likkumeem darri-schoht. Arri atlaidis Ministerus un sawus ihstus draugus, Walewski un Persigni par Ministerceem zehlis. Arri atlaidis to leelo Ministeru, kas Keisereenei stiprais prettineeks lihds schim bijis un arri prett Pahwestu stipri darbojees. Par to Keisereene un wiffi Pahwesta zeenitaji un draugi Sprantschu semmè preezigi un zerre, ka nu labbaki eeschoht. Keisereene pa tam ne ween Skohtu semmè ar leelu gohdu usnemta tappuse, bet ir Calenderu semmes leelakôs pilfatôs, Birminghamè un Manschesterè bijuse, fur ar leelu preeku wirau wiffadi zeenijuschchi.

11tâ Nowemberi winna arri Londonè un ir pee paschas Rehninees bijuse us brohlastu. Awifes fakka, ka Sprantschu Keisereene ne sawas wesselibas labbad turpu nogahjuse, bet lai Calenderi, kas schinni laika prett Napoleonu nikni bij palikkuschchi, eepasthdamees ar winna tohti skaisstu un teizamu Keisereeni, paliktu atkal Napoleona draugi. Eâ rahdahs, ka schis padohms isdewees gan, jo Calenderi rahmati palikkuschchi.

Italia. Ko no turrenes labbu warr stabstiht, fur fajukuschana, nemeers, karsch un dumpis tif ilgi jaw darbojajs un pohsta! Rehninu pehz sawas grihbeshchanas nu gan aizinajuschchi un dabbususchchi, kas wiffadu brihwestibu nowehl, bet atkal naw labbi! Zitti grihb ihsto Rehninu Pranzi, ko paschi aisteeguschchi un atstahjuschchi, atpakkal dabbut, zitti grihb Garibaldi par waldineeku, zitti brihw-walsti, zitti paschi ihsti ne sinn ko grihb, — tikkai dumpi un pohsta darbus darriht, — un ta tad paschâ Neapeles pilfatâ dumpis iszehlees. 18 stundas effoht dumpjuschees pirms ar saldateem falaufti tappuschchi! bet kalnôs wehl effoht dumpineeku deesgan un tadeht Rehninam Wiktoram Emanuelam darba papillam buhs, pirms wiffus sawaldihs, Pranzi no Gaitas isdihs, fur atkal 21 tuhst. kare-wihru turrotees, un pirms leelâ Italias walsti labbu spehzigu waldischanu warrehs cetajst. Bet deesinn moi isdohfees; jo ar Pahwestu pa tam libbeles ne beidsahs, jo schis ne padohdahs ne Wiktoru, ne Napoleona prahtam; atnahk arween wehl wairak Sprantschu saldatu Rohmâ, bet neweens ne sinn ko Napoleons nodohmajis ar teem Italia darriht. Wehl Italia taisahs us karru prett Gistreikeri, ko pawaffarâ ar wiffu spehku grihb fahlt. Tad nu prohtams, kahds labbums Italia! Lai Deews pasarga iffatru semmi no tahdeem laikem.

Pehterburgas ohstâ schinni gaddâ atnahkuschas 19 tuhst. 572 leelas un masas laiwas ar prezzi, kas wairak nekâ 35 millj. rubl. wehrtibâ. — Pa Pehterburgas - Maslawas eisenbahni no 1ma Janwara lihds 31mam Oktoberim braukuschchi 11 millj. 150 tuhst. 888 zilweki un gandrihs 60 millj.

pohdu prezzes, un par to eenahfufchi gandrihs 6 $\frac{1}{2}$ millj. rubl. Rodfi là pa dselles-zekkeem eet.

Rihga. Par Rihgas-Dinburgas eisenbahni rakfta, ka schinni leetus gaddà ne warrejufchi tik dauds semmes-darbu pastrahdaht, zif gan bij zerrejufchi; tomehr no Rihgas us Dinburgu 120 werstes un no Dinburgas us Rihgu 20 werstes no fchi zekka ar dselles grawahm (schkehnehm) jaw irr aplif-tas. Fahr leelo Gewstes tiltu, us 6 muhru pihlareem un no dselles taifitu, jaw irr braufufchi. Rihgas eisenbahnoys irr gattaws, wiffas zittas staziones irr ap-palksch junta, zittas jaw gattawas. Wiffas zittas leetas fagahdatas un nahkofschà gaddà jaw warrehs braukt. Dezemberi arri fahfchoht braukt par jauno eisenbahni no Dinburgas us Wilnu.

Seemel-Amerikas fabeedrotàs bwihw-wal-ftis, fur iflatrà 4tà gaddà jaunu Presidentu aizina, kas schis walftis walda, taggad aizingufchi par Presidentu Linkolnu. Bet kad sinu, ka schis no wiffas firds prett wehrgu buhfchanu darbojahs, tad tahs peederrigas walftis, fur Rehgerus par wehrgem turr, un wiffu semmes un zittu darbu ar wehrgem ween strahda, par to fahihufschees un nu pawiffam gribb atfahht no Seemel-Amerikas fabeedrotahm walftim. Tà nu ir tè zekahs nemcers, un fchai leelai stiprai walfti gan ne buhtu par labbu, ja tà notifku, là fchee gribb darriht. — 3.

Kaminizes pilfatà kahds Pohlis Wiktors Kowhanowizis wahrda pa laufku staigadams, ne-apdohmigi weffelu labbibas wahrpu norihjis. Gan nu wahrpa ne gribbeja us dibbenu dohtees; bet kad nu Pohlis dauds uhdena wirfù dsehris, tad taf pehdigi us leiju gahjufi, un wehderam labbà puffè nomettufees zetà legeri. Ne ilgi pehz tam fahze ar leelohm fahpehm tai gabbalà leels augons augt, kas to nabbadfinu pilnus 4 mehneschus mohzija, lihds pehdigi ustruhle, un nu wiffa weffela wahrpa zaur to augonu abrà isnahze, un là warr dohmaht arri Pohlis drihs weffels palikke, labbu mahzibu dabbufis, zittà reisè jo apdohmigaki darriht. Rai arri zitti fchè mahzibu nemmahs ar daschahm leetahm, kas muttei ne peederr, muttè ne bahst, ka lai nelàime ne noteef. C. F. S.

Rihua. Zitt par brihnumu lassam, ka Calenderu un Sprantschu masais pulks Bekingas leelo pilfatu, ar wairak nekà 2 millj. zilw. pauchmufchi, ka Reifers aisebhdsis, un ka tee winna pilli cemetufschees. — 3.

• No deenas-widdus Arcewufsemes.

Zittà reisè kahdas sinnas par Kaukafiu dohfin dafirdeht; bet schinni lappà isteikfchu notifkumu, kas parahda, ka daschu reis par zitta labklahfchanu — woi tihl woi ne tihl — tikpat jaruhpjahs, là par fawu pafchu, un kas manna brahta grahamatà irr tà aprakftihts: „No Sewastopeles us Pertschas pilfatu brauzoht mums pirma apstahfchanahs bij Zaltas pilfatinà, kas pee Jailas kalna mallas. No scheijenes lihds tam Tartaru meestam Mupfai irr Krimmes jaukafais gabbals, fo par Krimmes Schweizu nosang. Mans zekka beedris un es, mehs bijam nodohmajufchi fcheitan kahdas deenas pakawetees, tadeht mehs arri no fugga ar wiffu fawu zekafohmu fchikhrufschees, trakteeri nomettamees. Bet ne ween mehs, arridsan kahds reisodams schihdu kaupmannis lihds ar mums fchè palikke. Un kad schis zilweks dafirdeja, ka mehs us Jailas kalnu gribbam uslahpt, tad winsch gribbeja mums lihds nahpt, fo mehs wianam arri ne leedsam. Tà tad mehs wiffi trihs, no muhfu trakteera faimneeka iswadditi, aiseghjam. Pulkften 3 pehz pufedeenas fahlam lahpt. Kautfchu mums daschà weekà azzis us dffku leiju mettoht fchauhshalas zaur kauleem fkehja, un muhfu treschais, prohti: schihdinsch — atpakkal greesahs, un faulite noreeteja, tad tafschu mehs diwi ne rimmam angstaki uslahpt. Tà eijoht un lahpyoht, mehs pulkften Snòs bijam kalna wirsgallà. Bet fo nu! atpakkal eet bij par wehlu. Fo nu gan sinnajam, là us kalna irr daschi meesti; tadeht dewamees til us preekfchu!“ Gahjam lihds tumfchs mettahs, tad til kahdu awju gannu, kas pee fawahm aitahm raddahs, fastappam. Tas mums rahdija, us lurreu puffi zilweku mahjokti buhfchoht. Naktis jaw bij usbruffufe, tad til isdirdam funnu reefchanu un fahneedsam pehz pulkften 11 meestu, fur Tartari dshwoja. Bet atkal

behdas! ne warrejam ar teem farunnacht; jo tee ne pratte Kreewisfi. Nu gabje Tartaris kahds un atwedde Greekeri, kas mums wallodu tulkoja. Winsch muhs aiswedde pee kahda pahrtikluscha Tartara. Tas mums labpraht pee fewis paturreja un mihligi usnemdamis nakts-mahju dewe. Dauds kautiini no meesta fanahze, muhs tohs neredsetus, sweschus putnus apluhloht. Scho meestu, kur mehs pee sweschas — Turku — tizzibas laudim tahdu laipnigu usnemshanu atraddam, nosanze Alembaschu; winsch bij taisni eijoht 25 werstes no Zaltas pilfata tahlu. Ohtra rihda muhsu Tartaru fainmueks mums israhdijs Alembaschas meesta jaukumus un fazzija: „To wissu mehs pahredohtdam par lehtu naudu; jo mehs lihds ar dauds zitteem muhsu tautas laudim eesim pee saweem tizzibas beedreem us Turku semmi. (Divus pilnus fuggus Tartaru us Melno juhu fastappam, kas jaw turp isgabje). Alembaschas meests ar sawahm augligahm druwahm ar saweem gresneem, jaukeem wihna dahrseem, ka dahrsnasch kalnu starpa isfkattahs. Kam naudas, spehks un luste, tas schi laimigu jauku dschwi warr cetaitees. Mehs Alembascha no muhsu mihliga fainneeka schlihruschees, nohmajam 3 stigus un weenu waddonu un jahjam par Jailas kalna ohtru pussi us leiju; 7 stundas bija ko jaht lihds Alupkas meesta tiklam, kur sawu waddoni attaidam. Pascha deenas-widdu mums atliffahs ta jahschana, un jehschu eelejia karstums leelu leelais bij, tomehr wief kalna til augsts bij, la drebbeht drebbejam. Pascham wajjag to redseht, jo to ne warr isteikt nedf fajust, ka zilwekam ap sirds, kad Deewa darbus, to jauku dabbu, avluhko no tahdeem augsteem kalneem, kur mahlonas kalnu appascha eet! Tahs 17 werstes no Alupkas lihds Zaltai gabjam kahjam. Zella appreezajamees par Wirsta Woronzowa gresnu pilli un leeleeem dahrseem, un pulksten Sads nonahjam sawa wakkareja Zaltas trakteeri, kur to sinnu dsirdejam, ka muhsu wakkar deenas zella-beedris — schihdu kohymannis — zeetuma, un woi naw brihnum! — muhsu dehft. Tas ta notizzia: Us

trakteerneeka waizaschau, kur mehs palikluschi, kad minnehts schihds weens pats febbu wakkara pahrnahze, schis zilweks taisnibu gan teize, ka mehs tahkaki kahpuschi u. t. j. pr., tomehr ar to ne paleef meera. Winsch schihdam ne ustizgedams, atrassa tam pass; un kad ohtra rihda mehs wehl mahja ne bijam, tad winsch sawu weesi — to kohymanniti, Zaltas polizejai nodohd. Polizeja paturr schihdu sawa sinna, lihds par mums fkaidras sinnas dabbus. Un patlabban kad Zalta eenahzam, polizeja taisnjahs jahjejus us kalnu subtiht muhs mefleht; jo paschi tuweji eedschwotaji bihtahs wief kalna tannis grawas un meschs apmalditees, jo arridsan wilki tannis weetas blandahs. — Mehs pahrnahzam sweiki weffeli un muhsu nobihjees, nelaimigais schihdinsch par muhsu pahnahschanu preeka gawileja, ka tehws par saweem pasudduscheem dehleem, kas pahrnahft; jo winsch teize, ka noruhpinajees wissu nakti un deenu muhsu dehft; jo baidjees, ka mums kahda nelaime ne noteef un winnam zaur to kibbele ne buhtu.

Chr. S—g.

Ka jautahs, ta atbildehts.

(Pateesi notizzia.)

Kungs dsirdeedams skohlas behrnus, kas dahrsd strahdaja, wahzifki runnajam, fazzija us weenu no teem, kam pastalas bij kahjas: „Klausers puifsch, woi tew naw kauns wahzifki runnaht, kad tew pastalas kahjas? wahzifki til tahdi labpraht runna, kas sahbakus walka.“ „Zeenigs kungs! ne nemmeet par kaunu,“ fazzija prahtiges sehns, „es wehl ne prohtu fkaidri wahzifki runnaht, tapehze es arri wehl ne walkaju sahbakus.“

J. K.

Gluddinaschana.

Gehla pastalas wehrschu ahda, pehze pahreem un ifaigrem isgreesi, par to lehtaku maffu tohy pahrdobta Leelaja eela, Reinboldta nammä pee Selta swaigues.

2

Lewinjohn.

Brithw drieffeht.

No juhrmallas-gubernementis augstas waldschanas pusses: Collegenrath G. Flaese. Jensor. Belgawa, tai 5. Dezember 1860. No. 208.